

Sykepleien

FAGUTVIKLING

Sykepleierstudenter fikk større interesse for sikkerhetspsykiatri etter fagdag

På fagdagen fulgte studentene et tenkt pasientforløp fra en alvorlig voldshandling til rehabilitering og utskrivelse. De fikk blant annet øve på å vurdere og håndtere voldsrisiko.

Andreas Rognmo

Fagutviklingssykepleier

Psykisk helse- og rusklinikken, Universitetssykehuset Nord-Norge, Tromsø

Bjørn Svenning

Seniorrådgiver

Universitetssykehuset Nord-Norge, Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri (SIFER Nord)

Psykisk helse

Undervisning

Sykepleierstudent

student-nyheter

Sykepleien 2026;114(108956):e-108956

DOI: [10.4220/Sykepleiens.2026.108956](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2026.108956)

Hovedbudskap

Sikkerhetspsykiatri kan fremstå som et utfordrende fagfelt for studenter i praksis. Sikkerhetsseksjonen ved Universitetssykehuset Nord-Norge og Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri i Tromsø samarbeidet derfor om en undervisningsdag for studenter. Studentene opplevde dagen som nyttig. Flertallet rapporterte at de hadde endret syn på både fagfeltet og pasientene, og at de kunne anbefale andre å jobbe innen sikkerhetspsykiatrien etter endt utdanning.

Psykisk helse kan være et ukjent og skremmende fagfelt for studenter, og dette gjelder kanskje særlig sikkerhetspsykiatri. Fordommer og angst knyttet til fagfeltet kan gjøre det vanskeligere å rekruttere nyutdannede (1, 2).

Blant nyutdannede sykepleiere finnes det også en oppfatning om at man først bør opparbeide seg erfaring fra somatikken. Noen kan derfor bli oppfordret til å unngå arbeid innen psykisk

helse rett etter utdanningen (1).

Internasjonal forskning viser at undervisning og praksis innen psykisk helsearbeid kan redusere negative holdninger. Slik erfaring kan også øke sannsynligheten for at studenter ser psykisk helse som en aktuell arbeidsplass etter endt utdanning (1).

Studentene blir bedre kjent med sikkerhetspsykiatrien

Inkludering, både sosialt og faglig, i praksis kan være en god måte å introdusere studenter for fagfeltet på. Samtidig kan det være utfordrende å gi praksisstudenter innsikt i de ulike spesialitetene som finnes i psykisk helsevern, som akutt-, alders- eller sikkerhetspsykiatri.

Undervisning om kjernevirksomheten til sikkerhetspsykiatriske enheter kan gi studentene et mer realistisk bilde av faget og bidra til å motvirke myter. Undervisningen kan også gi studentene bedre forståelse av sin egen funksjon i pasientens behandlingsforløp.

«Undervisning om kjernevirksomheten til sikkerhetspsykiatriske enheter kan gi studentene et mer realistisk bilde av faget.»

Situasjonsbevissthet forstås her som mental bevissthet og omfatter persepsjon, forståelse, resonnering og metakognisjon. Dette regnes som en viktig del av arbeidet i helsetjenesten (3).

Casebaserte seminarer og andre læringsaktiviteter kan være viktige former for undervisning for at studentene skal kunne tilegne seg bedre situasjonsforståelse (3). Slike læringsaktiviteter skal stimulere til refleksjon og fungere som et bindeledd mellom teori og klinisk praksis (3).

Psykisk helsevern sliter med å rekruttere nyutdannede

Psykisk helse er en del av grunnutdanningen. Forfatterens inntrykk er likevel at undervisningen alene ikke nødvendigvis fører til at studentene ønsker å arbeide i fagfeltet. Dette samsvarer med funnene til Thongpriwan og medarbeidere (1).

En longitudinell studie blant sykepleierstudenter viste at bare sju prosent av de nyutdannede valgte å jobbe innen psykiske helsetjenester. Studien viste også at 85 prosent fortsatt var på sin første arbeidsplass de neste fem årene. Bare 15 prosent valgte å bytte arbeidsplass (4). Det kan derfor være viktig å rekruttere nyutdannede sykepleiere dersom målet er å sikre stabil bemanning over tid.

Samtidig viste studien at få valgte å jobbe innen psykisk helsevern, noe som kan tyde på at det er utfordrende å rekruttere nyutdannede til fagfeltet.

Fagdagen ga studentene innsikt i sikkerhetspsykiatri

Sikkerhetspsykiatrisk seksjon ved Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) utviklet, i samarbeid med Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels og rettspsykiatri i Tromsø (SIFER

Nord), et heldags undervisningsprogram for studenter som gjennomførte sin kliniske praksis ved Psykisk helse- og rusklinikken ved UNN.

Fagdagen tok utgangspunkt i et tenkt sikkerhetspsykiatrisk forløp og en fiktiv pasientcase. Forløpet startet med en alvorlig voldshandling og pågripelse, fortsatte med behandling i rettssystemet og endte med rehabilitering og utskrivelse fra sykehus.

FAKTA

Eksempel på pasientcase

Knut har god progresjon i behandlingen og skal nå flytte inn i søsterens kjeller som TUD-pasient, altså en pasient som er i tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold. For å sikre at en forverring i helsesituasjonen fanges opp tidlig, må det utarbeides et forslag til risikohåndteringsplan.

Ta stilling til momenter innen monitorering, restriksjoner, behandling og beskytte mulig offer.

Tidligere har forverring av Knuts psykiske helse vært knyttet til følgende:

- Misbruk av amfetamin
- Seponering av medisin
- Dårlig døgnrytme – lite søvn
- Generelt lite innsikt i egne helseproblemer
- Reduserte ADL-ferdigheter
- Sosial angst
- Mestring av nære relasjoner (samvær med søster)

Sentrale temaer på fagdagen var aktuelt lovverk, med elementer fra straffeloven, straffeprosessloven og psykisk helsevernloven. Studentene fikk også en innføring i rettspsykiatrisk arbeid, klinisk relasjonskompetanse samt vurdering og håndtering av risiko.

Studentene diskuterte etiske og faglige dilemmaer

Dagen startet med en introduksjon til temaet og utfylling av et kort spørreskjema for å kartlegge studentenes kunnskap og holdninger før undervisningen.

Gjennom dagen ble studentene oppfordret til å stille spørsmål til foreleserne. Flere av foreleserne brukte konkrete situasjonsbeskrivelser for å stimulere til refleksjon og diskusjon i fellesskap. Studentene engasjerte seg særlig i refleksjoner rundt strafferett, bruk av tvang og etiske problemstillinger.

Dagen ble avsluttet med en caseøvelse der studentene diskuterte og foreslo en plan for å håndtere voldsrisiko ved utskrivelse fra en sikkerhetspost til kommunalt omsorgsnivå.

Oppsettet for fagdagen er vist i tabell 1.

Tabell 1. Innholdet i fagdagen

Del	Tema og innhold
1. time: Politi og pågripelse Ansvarlig: Representant for psykiatrigruppen ved Tromsø politikammer	Hva politiet skal gjøre når det er mistanke om at en gjerningsperson har en alvorlig psykisk lidelse. Timen følger forløpet fra voldshandlingen til innleggelsen på sengepost. Det legges blant annet vekt på hvordan en anmeldelse kan bidra til å sikre retten til helsehjelp når pasienten motsetter seg hjelp eller har begrenset beslutningskompetanse.
2. time: Mottak og juridiske rammer Ansvarlig: Leder ved sikkerhetsseksjonen	Timen tar for seg mottak av en pasient etter en alvorlig voldshendelse, stabilisering og vurdering av voldsrisiko. Gjennomgang av relevante bestemmelser i straffeprosessloven, psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven.
3. time: Rettspsykiatrisk arbeid Ansvarlig: Overlege ved sikkerhetsseksjonen	Den sakkyndiges mandat og rolle i retten og hvordan miljøpersonell kan støtte utredning og kartlegging. Timen tar også opp etiske og juridiske utfordringer ved judisielle observasjoner, hva observasjonsteamet skal se etter, og hvordan opplysninger dokumenteres og lagres.
4. time: Klinisk arbeid Ansvarlig: Fagutvikler ved sikkerhetsseksjonen	Klinisk arbeid på en sikkerhetspost. Praktiske rutiner som utgang og måltider, relasjonsarbeid og tillit til pasienten. Timen tar også opp faglige og etiske utfordringer ved å gi omsorg til personer som har begått alvorlige voldshandlinger, og hvordan sterke skildringer av vold og overgrep kan påvirke hjelperen.
5. time: Voldsrisikovurdering Ansvarlig: Rådgiver fra SIFER Nord	Strukturerte kliniske voldsrisikovurderinger og hvordan man kan arbeide systematisk for å håndtere funnene.

På de ni fagdagene som dannet grunnlaget for evalueringen, deltok mellom 10 og 15 studenter per fagdag.

Spørreskjemaene målte kunnskap og holdninger

Data ble samlet inn ved hjelp av spørreskjema med svaralternativer basert på en Likert-skala. Studentene fylte ut ett spørreskjema før undervisningen og ett etter. Før undervisningen ble de bedt om å vurdere egen kunnskap om sikkerhetspsykiatriske pasienter og rangere sine holdninger til pasientgruppen fra negative til positive.

De samme spørsmålene ble gjentatt på slutten av dagen for å undersøke om fagdagen hadde bidratt til å påvirke holdningene. Studentene ble også spurt om de ville anbefale sikkerhetspsykiatri som en aktuell arbeidsplass til andre. Spørsmålet var inspirert av Net Promoter Score (NPS) (5).

I det avsluttende spørreskjemaet evaluerte studentene også de enkelte forelesningene og totalinntrykket av fagdagen, blant annet formidling og trivsel. Det ble poengtert at deltakelse

var frivillig. Totalt deltok 100 studenter i prosjektperioden fra november 2024 til februar 2026.

Fagdagen ga studentene et mer positivt syn

Før fagdagen oppga 42 prosent av studentene at de ikke hadde kunnskap om fagfeltet og pasientgruppen, mens 56 prosent oppga at de hadde noe kunnskap. 79 prosent hadde en nøytral holdning til fagfeltet.

Etter fagdagen oppga 89 prosent at de hadde fått en mer positiv holdning til fagfeltet, og 87 prosent oppga at de hadde endret syn eller perspektiv på fagområdet.

Studentene vurderte også innholdet som svært relevant (median 10) og oppga at samfunnsoppdraget ble tydelig gjennom fagdagen (median 9). De fleste ville også anbefale andre å jobbe innen sikkerhetspsykiatri (median 8) (se tabell 2 og 3).

Total svarprosent før fagdagen var 96 prosent, og total svarprosent etter fagdagen var 89 prosent.

Tabell 2. Tilbakemeldinger fra studenter før og etter fagdagen

Tid	Tema/påstand	SUM
Før fagdagen	Kunnskaper	Ingen = 42 % Noe = 54 % Betydelig = 2 %
	Mine holdninger	Negativ = 4 % Nøytral = 79 % Positiv = 17 %
Etter fagdagen	Mine holdninger	Negativ = 0 % Nøytral = 21 % Positiv = 79 %
	Jeg har fått et endret syn på sikkerhetspsykiatri	Ja = 75 Nei = 14

Tabell 3. Tilbakemeldinger fra studenter etter fagdagen

Påstand	Skala	Gj.sn.	Median
Innholdet var relevant	0 = meget uenig, 10 = meget enig	9,35	10
Jeg fikk økt nysgjerrighet til fagfeltet	0 = meget uenig, 10 = meget enig	8,93	10
Fagfeltets samfunnsoppdrag ble tydelig?	0 = meget uenig, 10 = meget enig	9,01	9
Jeg vil anbefale andre å jobbe i fagfeltet	0 = meget uenig, 10 = meget enig	7,52	8

Undervisning kan endre studentenes holdninger

Målet var å undersøke om fagdagen kunne bidra til endringer i studentenes holdninger og kunnskap om sikkerhetspsykiatri. Datagjennomgang viste at 89 prosent av deltakerne opplevde en positiv endring i holdning.

Litteraturen viser at studenter med mer kunnskap om og kjennskap til psykiatri har mer positive holdninger til fagfeltet. Mindre kunnskap er på sin side forbundet med mer negative holdninger til både fagfeltet og pasientene (2).

Mer spisset undervisning om et spesifikt fagfelt kan altså bidra til å endre holdninger. I vårt prosjekt hadde 79 prosent av studentene en nøytral holdning før fagdagen, mens 89 prosent oppga en mer positiv holdning etterpå.

Undervisning og forberedelser til praksis kan påvirke holdninger og fordommer og bidra til at studentene føler seg bedre forberedt. Studentene kan også oppleve færre stereotypier knyttet til psykisk helse og mindre stress i forbindelse med praksis (1).

Konkrete spørsmål satte i gang diskusjonen

Læringsformen besto primært av forelesninger, med mulighet for å stille spørsmål underveis. Enkelte pasientcaser ble gjennomgått i plenum for å trigge refleksjon og diskusjon blant studentene. Refleksjon kan hjelpe studentene med å knytte ny kunnskap til egen yrkesutøvelse. En metastudie viser at refleksjon sammen med gruppediskusjoner gir størst effekt på yrkesutøvelsen (6).

I samme studie fremkommer det at refleksjon, diskusjon og tradisjonell forelesning er de mest brukte læringsformene, noe som også er i tråd med vårt oppsett for fagdagen. Vi opplevde flere gode diskusjoner, og enkelte forelesninger gikk over tiden på grunn av studentenes engasjement.

Samtidig varierte engasjementet mellom studentgruppene. Enkelte dager var det vanskelig å få i gang dialog. De dagene der engasjementet var lavt, kunne vi i større grad ha brukt konkrete spørsmål rettet direkte til studentene for å starte en diskusjon.

I løpet av prosjektperioden ble foreleserne stadig bedre på å henvende seg til studentene med spørsmål for å bryte isen eller starte en tankeprosess.

Mer kunnskap kan styrke rekrutteringen

Å gi studentene mer kunnskap om sikkerhetspsykiatri kan bidra til å redusere fordommer. Kontekstuell relevant undervisning knyttet til praksis kan dermed øke sannsynligheten for at studentene ønsker å arbeide innen sikkerhetspsykiatrien.

Kontekstuell relevant undervisning trekkes også frem som et tiltak for å rekruttere og beholde personell (7). Kompetanseheving, som slike fagseminarer for studenter, kan ha positiv betydning for både rekruttering og stabilisering av personell (8).

Casebasert undervisning regnes som en egnet læringsform i praksisstudier og kan bidra til å utvikle mestringstro, selvstendighet og bedre kvalitet i behandlingen (3). Et casebasert seminar, slik vi har utviklet, kan dermed være et nyttig supplement til undervisningen studentene får i grunnutdanningen.

Fagdagen økte studentenes interesse for fagfeltet

Evalueringen av den fagspesifikke undervisningsdagen viser at fagdagen, slik vi utformet den, bidro til mer positive holdninger til sikkerhetspsykiatri. Den bidro også til å tydeliggjøre fagfeltets samfunnsoppdrag, som kombinerer helsehjelp og samfunnsvern.

Studentene opplevde fagdagen som relevant og oppga at de fikk mer kunnskap om sikkerhetspsykiatri og vurdering av voldsrisiko. Fagdagen bidro også til økt nysgjerrighet rundt fagfeltet.

Etter fagdagen oppga flertallet av studentene at de ville anbefale andre å arbeide innen sikkerhetspsykiatri.

Forfatterne oppgir ingen interessekonflikter.

PRAKSISNÆRT: Studentene fikk undervisning i blant annet lovverk, rettspsykiatri og risikovurdering. Fagdagen koblet undervisningen til konkrete situasjoner og et tenkt pasientforløp. *Illustrasjonsfoto: Gorodenkoff / Shutterstock / NTB*

1. Thongpriwan V, Leuck SE, Powell RL, Young S, Schuler SG, Hughes RG. Undergraduate nursing students' attitudes toward mental health nursing. *Nurse Educ Today*. 2015;35(8):948–53. DOI: [10.1016/j.nedt.2015.03.011](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.03.011)
2. Morgan LJ, Finn GM, Tiffin PA. Are efforts to recruit to psychiatry closing the stable door after the horse has bolted? Knowledge and attitudes towards a career in psychiatry amongst secondary (high) school students: a UK-based cross-sectional survey. *J Ment Health*. 2024;33(1):110–7. DOI: [10.1080/09638237.2021.1922638](https://doi.org/10.1080/09638237.2021.1922638)
3. Sun Y, Li X, Liu H, Li Y, Gui J, Zhang X, et al. The effectiveness of using situational awareness and case-based seminars in a comprehensive nursing skill practice course for undergraduate nursing students: a quasi-experimental study. *BMC Med Educ*. 2024;24(1):118. DOI: [10.1186/s12909-024-05104-y](https://doi.org/10.1186/s12909-024-05104-y)
4. Abrahamsen B. Nurses' choice of clinical field in early career. *J Adv Nurs*. 2015;71(2):304–14. DOI: [10.1111/jan.12512](https://doi.org/10.1111/jan.12512)
5. Adams C, Walpola R, Schembri AM, Harrison R. The ultimate question? Evaluating the use of Net Promoter Score in healthcare: a systematic review. *Health Expect*. 2022;25(5):2328–39. DOI: [10.1111/hex.13577](https://doi.org/10.1111/hex.13577)
6. Kress SJ, Irwin KE, Campione E, Hall KD. Promoting professional behaviors and attitudes in healthcare students. *J Allied Health*. 2024;53(4):308–25.

7. Morris ME, Brusco NK, McAleer R, Billett S, Brophy L, Bryant R, et al. Professional care workforce: a rapid review of evidence supporting methods of recruitment, retention, safety, and education. Hum Resour Health. 2023;21(1):95. DOI: [10.1186/s12960-023-00879-5](https://doi.org/10.1186/s12960-023-00879-5)
8. Meld. St. 23 (2022–2023). Opptrappingsplan for psykisk helse (2023–2033) [internett]. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet; 2023 [hentet 25. mars 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fb8e2f8f1ff4d40a522e3775a8b22bc/no/pdfs/stm2>